

Z A K O N
O VASPITANJU I OBRAZOVANJU DJECE SA POSEBNIM POTREBAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Sadržina

Član 1

Vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama (u daljem tekstu: djeca sa posebnim potrebama) i njihovo usmjeravanje u obrazovne programe obavlja se u skladu sa ovim zakonom.

Djelatnost od javnog interesa

Član 2

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama je djelatnost od javnog interesa.

Primjena propisa

Član 3

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama, kao dio jedinstvenog vaspitno-obrazovnog sistema, ostvaruje se u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima kojima se uređuju predškolsko, osnovno, opšte srednje i stručno obrazovanje i vaspitanje.

Djeca sa posebnim potrebama

Član 4

Djeca sa posebnim potrebama, u smislu ovog zakona, su djeca sa: tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću; poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; emocionalnim poremećajima; kombinovanim smetnjama; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju kojima je potrebno vaspitanje i obrazovanje po obrazovnom programu sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoć ili posebnom obrazovnom programu, odnosno vaspitnom programu.

Obaveznost

Član 5

Vaspitanje i obrazovanje, odnosno rehabilitacija i rehabilitacija djece sa posebnim potrebama je obavezno od momenta otkrivanja posebne potrebe djeteta.

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama obezbjeđuje onaj stepen obrazovanja koji odgovara njihovom fizičkom, intelektualnom, emocionalnom i socijalnom razvoju.

Pravo na izbor programa

Član 6

Roditelj, usvojlac ili staratelj (u daljem tekstu: roditelj) djeteta sa posebnim potrebama ima pravo da izabere program vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa ovim zakonom.

Roditelj, odnosno dijete sa posebnim potrebama ima pravo da, u toku školovanja, promijeni program vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa zakonom.

Ciljevi vaspitanja i obrazovanja

Član 7

Ciljevi vaspitanja i obrazovanja djece sa posebnim potrebama su:

- 1) obezbjeđivanje jednakih mogućnosti vaspitanja i obrazovanja za svu djecu;
- 2) obezbjeđivanje odgovarajućih uslova koje omogućavaju optimalan razvoj;
- 3) pravovremeno usmjeravanje i uključivanje u odgovarajući program vaspitanja i obrazovanja;
- 4) individualni pristup;
- 5) očuvanje ravnoteže fizičkog, intelektualnog, emocionalnog i socijalnog razvoja;
- 6) uključivanje roditelja u proces rehabilitacije, rehabilitacije i vaspitanja i obrazovanja;
- 7) kontinuiranost programa vaspitanja i obrazovanja;
- 8) cjelovitost i kompleksnost vaspitanja i obrazovanja;
- 9) organizovanje vaspitanja i obrazovanja što bliže mjestu boravka.

Ustanove za ostvarivanje vaspitanja i obrazovanja

Član 8

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama ostvaruje se u predškolskoj ustanovi, u ustanovi osnovnog i opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: škola), kao i u posebnoj ustanovi za vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama.

Prostor, oprema i nastavna sredstva predškolske ustanove, škole i posebne ustanove za vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama (u daljem tekstu: posebna ustanova) moraju biti prilagođeni djeci sa posebnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom.

Finansiranje

Član 9

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama finansira se iz budžeta Republike Crne Gore.

Pojmovnik

Član 10

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) **prilagođeno izvođenje obrazovnog programa** podrazumijeva potpuno uključivanje djece sa posebnim potrebama u vaspitne grupe u predškolskim ustanovama i odjeljenjima u redovnim školama, uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i pružanje dodatne stručne pomoći od strane vaspitača ili nastavnika, odnosno uz posebno angažovanje stručnog lica, zajedno sa vaspitačem i nastavnikom, uz učešće roditelja. Moguć je rad sa malim grupama ili pojedinačan rad posebno obučених vaspitača i nastavnika sa djecom sa posebnim potrebama;
- 2) **habilitacija** je sistem mjera i postupaka za osposobljavanje djece sa urođenim ili u najranijem uzrastu stečenim oštećenjem, radi boljeg funkcionisanja za svakodnevne potrebe života;
- 3) **rehabilitacija** je sistem zaštite, osposobljavanja, obučavanja i reintegracije djece sa posebnim potrebama za ponovno sticanje izgubljene sposobnosti;
- 4) **postupak usmjeravanja** je postupak kojim se, na osnovu stručnog mišljenja komisije, donosi program vaspitanja i obrazovanja u koji se dijete usmjerava, određuje obim i način izvođenja dodatne i druge stručne pomoći za predškolsku ustanovu, školu, odnosno, posebnu ustanovu u koju će dijete biti uključeno, imajući u vidu očuvane sposobnosti, vrstu i stepen razvojnog poremećaja (posebne potrebe);
- 5) **dodatna stručna pomoć** je pomoć koju pružaju stručni saradnici iz predškolske ustanove, škole ili posebne ustanove, kao i spoljni stručni saradnici u primjeni obrazovnog programa sa prilagođenim izvođenjem;
- 6) **mobilna služba** podrazumijeva angažovanje stručnjaka u cilju podrške nastavnicima, vaspitačima i roditeljima u procesu izrade i implementacije individualnih vaspitno-obrazovnih programa i druge stručne pomoći djeci sa posebnim potrebama.

II. ORGANIZACIJA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA

Obrazovni program

Član 11

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama ostvaruje se na osnovu:

- 1) obrazovnog programa uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala;
- 2) obrazovnog programa sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći;
- 3) posebnog obrazovnog programa;
- 4) vaspitnog programa.

Obrazovni programi sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, odnosno vaspitni program obezbjeđuju djeci sa posebnim potrebama mogućnost da dobiju jednak obrazovni standard, kao što ga obezbjeđuju obrazovni programi osnovnog, opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja.

Vaspitanje i obrazovanje u predškolskoj ustanovi i školi

Član 12

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama u predškolskoj ustanovi i školi ostvaruje se potpunim uključivanjem u vaspitne grupe, odnosno odjeljenja sa ostalom djecom, odnosno učenicima, uz mogućnost pružanja dodatne stručne pomoći, kao i uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala, u skladu sa obrazovnim programom.

Dodatna stručna pomoć se obezbjeđuje individualno, u odjeljenju ili van odjeljenja, a u posebnim slučajevima i u kući, ukoliko je potreba za tim stručno osnovana.

Dodatna stručna pomoć iz stava 1 ovog člana se izvodi individualno ili u malim grupama, uz učešće roditelja.

Program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći

Član 13

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama po obrazovnom programu sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći ostvaruje se individualno, u posebnim grupama ili odjeljenjima škole, odnosno u posebnim ustanovama uz zajedničku nastavu iz pojedinih predmeta sa ostalim učenicima ili uz zajedničko učešće u vannastavnim aktivnostima škole, odnosno uz zajedničku nastavu iz pojedinih predmeta sa vršnjacima iz susjedne škole. Izvođenje dodatne stručne pomoći iz stava 1 ovog člana obavlja se, po pravilu, uz učešće roditelja.

Obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći određuje se rješenjem o usmjeravanju djece sa posebnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom.

Obrazovnim programom iz stava 1 ovog člana propisuje se obim i sadržaj nastavnih predmeta, organizacija, trajanje, raspored časova, način provjeravanja i ocjenjivanja postignuća i napredovanja.

Posebni obrazovni program

Član 14

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama koja se ne mogu obrazovati u školi, zbog neophodne podrške i tijesne povezanosti obrazovanja, rehabilitacije i rehabilitacije, ostvaruje se u posebnim ustanovama.

Vaspitni programi

Član 15

Vaspitanje i obrazovanje djece sa poremećajima u ponašanju i ličnosti ostvaruje se na osnovu vaspitnog programa sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, u skladu sa propisima o osnovnom i srednjem obrazovanju, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Stručna pomoć iz stava 1 ovog člana pruža se u obliku preventivnih, vaspitnih, kompenzacionih, korektivnih i socijalno-integrativnih programa, a koji su sastavni dio vaspitnih programa.

Individualni obrazovni program

Član 16

Predškolska ustanova, škola, odnosno posebna ustanova dužna je da, u roku od 30 dana po prijemu djeteta, uz mišljenje Zavoda za školstvo, donese individualni obrazovni program za dijete sa posebnim potrebama, u saradnji sa roditeljem.

Individualnim obrazovnim programom se određuju: oblici vaspitno-obrazovnog rada za vaspitno-obrazovne oblasti, odnosno predmete; način izvođenja dodatne stručne pomoći; prohodnost između programa, prilagođavanje u organizaciji, provjeri, ocjenjivanju znanja, postignuća i napredovanja djece, kao i raspored časova.

Za pripremu, primjenu, praćenje i prilagođavanje programa iz stava 1 ovog člana predškolska ustanova, škola, odnosno posebna ustanova obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici predškolske ustanove, škole ili posebne ustanove, uz učešće roditelja.

Individualni obrazovni program se može, u toku godine, mijenjati, odnosno prilagođavati, u skladu sa napretkom i razvojem djeteta.

Specijalizovane i mobilne službe

Član 17

Radi pomoći u vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama u Zavodu za školstvo se organizuju specijalizovane i mobilne službe koje saraduju sa predškolskim ustanovama, školama, roditeljima i zdravstvenim ustanovama, radi pružanja dodatne i druge stručne pomoći, a u skladu sa rješenjem o usmjeravanju.

III. POSTUPAK USMJERAVANJA U OBRAZOVNI PROGRAM

Postupak za usmjeravanje

Član 18

Postupak za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama pokreće se zahtjevom.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana može da podnose: roditelj ili zdravstvena ustanova, vaspitno-obrazovna ustanova, komisija za upis djece u školu, komisija za odlaganje upisa djece u osnovnu školu, centar za socijalni rad ili organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete uz obavještanje roditelja.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana podnosi se organu lokalne uprave nadležnom za poslove prosvjete.

Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama

Član 19

Usmjeravanje djece sa posebnim potrebama vrši organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, na predlog komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama (u daljem tekstu: komisija).

Komisiju imenuje organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, koju čine: pedijatar i ljekari odgovarajuće specijalnosti, psiholog, pedagog, defektolog odgovarajuće specijalnosti i socijalni radnik.

U radu komisije učestvuju roditelj i učitelj, odnosno vaspitač djeteta koje se usmjerava.

Komisija radi u javnoj zdravstvenoj ustanovi, koja ima obezbijedene uslove za pregled djece sa posebnim potrebama.

Predlog o usmjeravanju

Član 20

Komisija daje predlog o usmjeravanju na osnovu svoje procjene, razgovora sa roditeljima djeteta, kao i na osnovu pedagoške, specijalno-pedagoške, psihološke i druge dokumentacije koje dobija od odgovarajućih ustanova.

Komisija je obavezna da se, prije donošenja predloga o usmjeravanju, posavjetuje sa stručnim radnicima vaspitno-obrazovne ustanove u koju će dijete sa posebnim potrebama biti usmjereno, kao i sa drugim nadležnim ustanovama.

Predlogom o usmjeravanju određuje se program vaspitanja i obrazovanja u koji se dijete usmjerava, obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći, ustanova u koju će dijete biti uključeno, kadrovske, prostorne, materijalne i druge uslove koji moraju biti obezbijedeni.

Predlog Komisije sadrži i elemente na osnovu kojih se obezbjeđuju i druga prava djeteta koja se ostvaruju prema posebnim propisima, ako tim propisima nije drukčije određeno.

Rješenje o usmjeravanju

Član 21

Na osnovu predloga Komisije, organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete donosi rješenje o usmjeravanju djece sa posebnim potrebama u odgovarajući obrazovni program.

Rješenje o usmjeravanju obavezno sadrži i rok, koji ne smije biti duži od jednog klasifikacionog perioda, u kojem je vaspitno-obrazovna ustanova dužna da provjeri ispravnost usmjeravanja.

Žalba na rješenje

Član 22

Protiv rješenja organa lokalne uprave može se podnijeti žalba Ministarstvu prosvjete i nauke (u daljem tekstu: Ministarstvo), u roku od 30 dana od dana prijema rješenja.

Ministarstvo, po prethodno pribavljenom mišljenju Ministarstva zdravlja, imenuje drugostepenu komisiju, koju čine: pedijatar i ljekari odgovarajuće specijalnosti, defektolog, psiholog, pedagog, socijalni radnik i učitelj, odnosno vaspitač.

Drugostepena komisija radi u Kliničkom centru Crne Gore.

Ministarstvo, na osnovu mišljenja drugostepene komisije, donosi rješenje.

Rješenje Ministarstva iz stava 4 ovog člana je konačno.

Mišljenje drugostepene komisije nije potrebno kada je u pitanju žalba zbog povrede postupka.

Shodna primjena zakona

Član 23

U postupku usmjeravanja djece sa posebnim potrebama primjenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Kriterijumi za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama

Član 24

Kriterijume za određivanje oblika i stepena nedostataka, smetnje, odnosno poremećaja djece sa posebnim potrebama i način uključivanja u obrazovne programe, odnosno u predškolsku ustanovu, školu, odnosno posebnu ustanovu, način obrazovanja, bliži sastav, organizaciju i rad komisija i vođenje evidencije djece sa posebnim potrebama propisuje Ministarstvo, uz saglasnost Ministarstva zdravlja.

Uslovi za upis

Član 25

Dijete sa posebnim potrebama upisuje se u predškolsku ustanovu, odnosno školu ili posebnu ustanovu, u skladu sa rješenjem o usmjeravanju.

Broj djece u vaspitnoj grupi, odnosno odjeljenju utvrđuje se obrazovnim programom.

Obrazovanje kod kuće

Član 26

Komisija može, na predlog roditelja, da dijete sa posebnim potrebama usmjeri na sticanje predškolskog ili osnovnog vaspitanja i obrazovanja koje se organizuje kod kuće.

Roditelj je dužan da, u pisanoj formi, obavijesti predškolsku ustanovu, školu, odnosno posebnu ustanovu u koju je dijete upisano da organizuje obrazovanje kod kuće.

Predškolska ustanova i škola, odnosno posebna ustanova u koju je dijete upisano dužna je da prati razvoj i napredovanje djeteta sa posebnim potrebama, kada je organizovano obrazovanje kod kuće, radi pružanja pomoći i savjeta djetetu sa posebnim potrebama, roditelju i učitelju, u skladu sa posebnim zakonom.

Predškolska ustanova i škola, odnosno posebna ustanova vodi evidenciju i dokumentaciju o obrazovanju djeteta sa posebnim potrebama kod kuće i izdaje javne isprave.

Obrazovanja u zdravstvenoj ustanovi

Član 27

Za djecu sa posebnim potrebama, koja se nalaze na dužem liječenju u zdravstvenoj ustanovi i koja nijesu u mogućnosti da redovno pohađaju vaspitno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi, školi, odnosno posebnoj ustanovi, obrazovno-vaspitni rad se organizuje u toj ustanovi.

Predškolska ustanova, škola, odnosno posebna ustanova organizuje vaspitno-obrazovni rad djece sa posebnim potrebama u zdravstvenoj ustanovi, vodi evidenciju i dokumentaciju o obrazovanju te djece i izdaje im javne isprave.

IV. NASTAVNICI, STRUČNI SARADNICI I SARADNICI

Nastavno i vaspitno osoblje

Član 28

Vaspitno-obrazovni rad sa djecom sa posebnim potrebama u predškolskoj ustanovi, školi i posebnoj ustanovi obavljaju: vaspitač, nastavnik, stručni saradnik i saradnik, koji ispunjavaju uslove propisane zakonom kojim se reguliše odgovarajuća oblast obrazovanja, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Lica iz stava 1 ovog člana moraju biti osposobljena za rad sa djecom sa posebnim potrebama.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, predmetnu nastavu u posebnoj ustanovi za osnovno vaspitanje i obrazovanje mogu izvoditi lica koja su završila odgovarajući fakultet ili višu školu za obrazovanje nastavnika.

Stručni saradnici

Član 29

Stručni saradnik u posebnoj ustanovi je lice koje je završilo odgovarajući fakultet (defektolog, psiholog, pedagog, socijalni radnik, ljekar specijalista i dr.).

Saradnik

Član 30

Saradnik(medicinska sestra i fizioterapeut) u posebnoj ustanovi može biti lice koje je završilo najmanje odgovarajuću srednju školu i ima potrebno iskustvo, u skladu sa aktom o sistematizaciji.

V. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Obrazovni programi

Član 31

Posebni obrazovni program, u skladu sa ovim zakonom, donijeće nadležni organ najkasnije do kraja školske 2004/2005. godine.

Primjena posebnog obrazovnog programa iz stava 1 ovog člana počinje školske 2005/2006. godine u ustanovama koje ispunjavaju kadrovske, prostorne i druge uslove propisane ovim zakonom.

Ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

Do ispunjenja uslova, u skladu sa ovim zakonom, u ostalim specijalnim školama realizovaće se postojeći nastavni planovi i programi za specijalne škole, doneseni u skladu sa Zakonom o specijalnom vaspitanju i obrazovanju ("Službeni list RCG", broj 56/92).

Rok za imenovanje komisija

Član 32

Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama i drugostepena komisija obrazovaće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do obrazovanja komisija iz stava 1 ovog člana usmjeravanje djece sa posebnim potrebama obavljaće Republička komisija za pregled djece ometene u razvoju, obrazovana u skladu sa Zakonom o specijalnom vaspitanju i obrazovanju ("Službeni list RCG", broj 56/92).

Okončanje započetog postupka o usmjeravanju

Član 33

Postupak za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama, započet prije stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima po kojima je postupak započet.

Zatečeni nastavnici

Član 34

Nastavnici razredne, odnosno predmetne nastave koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona zatečeni u specijalnoj školi u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a nemaju odgovarajuću školsku spremu propisanu zakonom mogu da nastave da izvode nastavu u posebnoj ustanovi, u skladu sa ovim zakonom.

Podzakonski akti

Član 35

Propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Opšti akti

Član 36

Predškolske ustanove, škole i posebne ustanove su dužne da usklade rad, organizaciju i opšte akte sa ovim zakonom, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Propisi koji prestaju da važe

Član 37

Zakon o specijalnom vaspitanju i obrazovanju ("Službeni list RCG", broj 56/92) prestaje da važi na kraju školske godine u kojoj djeca sa posebnim potrebama završavaju predškolsko, osnovno, odnosno srednje obrazovanje i vaspitanje po dosadašnjem nastavnom planu i programu.

Stupanje na snagu zakona

Član 38

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore", a primjenjivaće se u ustanovama koje rade po obrazovnom programu donesenom u skladu sa ovim zakonom.